

MODALITĂȚI DE FORMARE A LIMBAJULUI PROFESIONAL MEDICAL LA MEDICINIȘTI ÎN BAZA LIMBII LITERARE ROMÂNE

Ludmila BOTNARCIUC,

*doctor în pedagogie, profesor-metodist, grad didactic superior
Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”*

*„Precizarea înțelesului termenilor este cea dintâi precauție
care se ia în orice discuție”. (P. P. Negulescu)*

Summary:

The effectiveness of medical act depends on several parameters: verbal communication among health professionals, among them and patients/ patients with their relatives. The verbal oral and in written form communication in healthcare is paramount, because it is necessary to be informed and to inform, diagnose and advise, promote current healthcare policy, educate future generations on healthy lifestyle and how to perform common pathologies prevention.

A medical specialist achieves the maximum efficiency in practice only if he speaks correctly, in a mild polite way, accessible, practical, fluently, flexible, understandable to the patient. These features of verbal expression can be acquired and manifested, if they are trained/practiced pedagogical guided during the initial training of future medical specialist. The medical teacher of healthcare education draws up and proposes to medical students ways, techniques, processes, tools and effective means to train verbal communicative competences and skills specific to the medical field.

The cultivation of speaking is performed systemically and systematically in partnership with medical students - future medical specialists. For this purpose teaching techniques and both explicit and implicit training methods of professional functional vocabulary and correct verbal expression are practiced.

Keywords: *medical language, verbal communication, guided pedagogical training, initial professional training, verbal communicative skills, didactic tools, explicit and implicit methods, professional functional vocabulary*

Varietatea disciplinelor din practica medicală actuală, integrarea și interpătrunderea domeniilor adiacente și interconexe, interdisciplinaritatea, abundența de neologisme și internaționalisme, furnizate de descoperiri multiple și tehnologii de ultimă oră – toate acestea vin ca o avalanșă asupra specialistului medical, producând dificultăți în asimilarea calitativă a terminologiei medicale. În scopul formării unui vocabular funcțional, vast, calitativ și cantitativ suficient pentru a presta servicii

medicale performante, este necesar a forma medicinistului, viitor asistent medical, în cursul instruirii inițiale, un repertoriu verbal comun cu medicul. Studiile noastre scot în evidență dificultăți concrete în înțelegerea și utilizarea adecvată a terminologiei medicale actuale. În scopul facilitării asimilării vocabularului special medical și a celui specializat pe discipline, noi am elaborat un portofoliu de instrumente didactice în ajutorul mediciniștilor.

Eficiența actului medical depinde de mai mulți parametri: comunicarea verbală între specialiștii medicali, între specialiști și pacienți/bolnavi cu rudele lor. Comunicarea verbală orală și în scris în domeniul medical este primordială, deoarece este nevoie a te informa și a informa, a diagnostica și a consilia, a promova politica actuală de sănătate, a educa generațiile privind modul sănătos de viață și a realiza profilaxia patologiilor frecvente.

Un specialist medical obține maximă eficiență în activitatea practică doar dacă se exprimă corect, cult, accesibil, concret, fluent, flexibil, înțeles de către pacient. Aceste caracteristici ale exprimării verbale pot fi achiziționate și manifestate dacă ele sunt antrenate/exersate pedagogic ghidat în cursul formării profesionale inițiale a viitorului specialist medical. Cadrul didactic din învățământul medical actual elaborează și propune mediciniștilor modalități, tehnici, procedee, instrumente și mijloace eficiente pentru antrenarea competențelor și abilităților verbal-comunicative, specifice domeniului medical.

Cultivarea vorbirii se realizează sistemic și sistematic, în parteneriat cu mediciniștii – viitori specialiști medicali. În acest scop, sunt practicate tehnici didactice și metode explicite și implicite de antrenare a unui vocabular profesional funcțional și a exprimării verbale corecte.

Începând cu studierea sistemului terminologic medical, continuăm cu aplicarea tehnicilor de antrenare a vocabularului de specialitate prin metode explicite și implicite:

- explicarea regulilor de accentuare corectă a unor termeni speciali cu exerciții de antrenare a pronunției;
- antrenarea procedeelelor de formare a termenilor medicali;
- exerciții de formare și explicare a termenilor în baza elementelor de compunere antepuse și postpuse;
- formarea familiilor de termeni;
- elaborarea seriilor terminologice;
- explicarea fenomenelor limbajului medical;
- definirea analitică a noțiunilor medicale în baza modelelor;
- aplicarea modelelor de analiză structurală a termenilor compuși;
- exerciții de formare și explicare a termenilor în baza elementelor de compunere antepuse și postpuse;

- studierea sinonimelor, antonimelor, paronimelor, eponimelor, neologismelor, a metaforei medicale în context și prin exemple elocvente;
- studierea articolelor de cultivare a limbajului medical;
- alcătuirea/soluționarea integramelor tematice;
- audiovizualizarea situațiilor de comunicare profesională cu analiza lor;
- completarea unui vocabular de clișee verbale specifice domeniului medical;
- completarea documentelor/formularelor din practica medicală;
- cultivarea exprimării corecte în cursul comunicării situative, conforme cu necesitățile situației de comunicare profesională;
- studierea dicționarelor, glosarelor de greșeli ale limbajului medical;
- studierea nomenclatoarelor, repertoriilor, inventarelor, care prezintă informații terminologice structurate și ordonate.

În cursul formării profesionale a specialistului medical, este necesar a studia conștientizat limbajul profesional și a antrena abilități de comunicare eficientă în diverse situații socioprofesionale. Prin urmare, sunt necesare activități didactice și extradidactice sistematice de formare a competențelor verbal-comunicative, precum și de cultivare diversificată a limbajului medical la toate disciplinele fundamentale, biomedicale clinice și clinice specializate.

Succesul în cultivarea limbajului medical poate fi obținut aplicând tehnici didactice eficiente pe întreg parcursul formării profesionale a viitorului specialist medical.

Activitățile de cultivare a limbajului medical cuprind o varietate de acțiuni didactice și extradidactice, de la lucrul asupra vocabularului până la jocul de roluri în situații profesionale tipizate, de la formarea competențelor de instrumentalizare a limbajului profesional medical până la utilizarea lui cultă, fluentă, diversificată, personalizată, flexibilă și adecvată situațional.

- Formarea prin cultivare presupune activități corective/explicative/recapitulative.

Prin cultivare sunt abordate câteva aspecte:

- *în calitate de cerințe* – corectitudine, un vocabular vast, adecvare stilistică;
- *ca mod de acționare* – la nivelul cunoștințelor teoretice și practice;
  - la nivel general lingvistic (fenomene de limbaj);
  - la nivel particular (fenomenele și specificul limbajului medical).

Pot fi aplicate metode explicite și implicite.

Metode explicite:

- explicarea regulilor, normelor, fenomenelor;
- explicarea dificultăților, deficiențelor cu consultarea dicționarelor și a glosarelor;
- activități corective, recapitulative, de reactualizare.

Metode implicite:

- soluționarea exercițiilor, itemilor, testelor, integrameilor;
- comunicarea – antrenarea competențelor verbal-comunicative în diverse situații de comunicare profesională prin jocul de roluri.

Metode și tehnici aplicate în scopul formării și cultivării limbajului medical:

- Discutarea articolelor de cultivare a limbajului medical;
- Exerciții de aplicare a abilităților de instrumentalizare a termenilor/ noțiunilor medicale, a clișeeilor specializate în diverse situații de practică profesională;
- Vizionarea cu discutarea comunicării situaționale între medic și pacient;
- Metoda modelelor didactice (modele de dialog specializat corect între personalul medical și pacient/bolnav, între farmacist și client, între medic și asistent medical, între moașă și gravidă, între asistentul igienist-epidemiolog și populație etc.; modele de definiții; modele de interviuri medic-pacient, modele de consiliere a pacientului, modele de proiecte privind promovarea sănătății, modele de formulare medicale completate în scris conform cerințelor, etc.);
- Definirea analitică a noțiunilor medicale;
- Completarea vocabularelor personale cu termeni medicali explicați/ definiți;
- Antrenarea abilităților de consiliere a pacientului, a bolnavului, a îngrijitorilor;
- Proiectarea și realizarea diverselor situații de practică profesională;
- Elaborarea proiectelor de promovare a sănătății în rândurile populației;
- Metoda discuțiilor și dezbaterilor;
- Metoda jocului de rol;
- Metoda studiului de caz, tehnica minicazurilor;
- Elaborarea posterelor științifice tematice cu participarea la concursul lor;
- Practicarea „*Probei definiției*” în cadrul concursului „*Vivat profesia*”;
- Elaborarea de integrame, rebusuri, formule mnemotehnice cu utilizarea termenilor medicali;
- Elaborarea și distribuirea pliantelor tematice între medicii și pacienți;
- Valorificarea didactică a vocabularelor cu termeni medicali specializați, a sinonimiei și antonimiei, glosarelor, dicționarilor, listelor de abrevieri medicale, a acronimelor, a fenomenului eponimiei medicale, a metaforei medicale, a semnelor, simbolurilor și formulelor specializate, etc. din manualele formative elaborate de profesorii din colegiu;
- Activități de tip „*problem-solving*”;
- Demonstrarea deprinderilor practice cu verbalizarea acțiunilor;
- Elaborarea și prezentarea lucrărilor în format Power Point;

- Elaborarea și prezentarea portofoliilor tematice;
- Elaborarea și prezentarea referatelor tematice.

**Portofoliul cu instrumente didactice pentru formarea LMȘ
este cel din care înveți.**

În calitate de **componente ale portofoliului** pot fi:

1. Inventarul EC.
2. Listă de abrevieri medicale.
3. Teste de evaluare a fluenței și a vocabularului mediciniștilor (inițiale și finale).
4. Teste cu efecte formative.
5. Teste integrate.
6. Exerciții cu efecte formative.
7. Registre terminologice tematice.
8. Glosare tematice.
9. Organigrama LMȘ.
10. Listă de sinonime. Sinonimele termenilor populari.
11. Listă de antonime.
12. Listă de eponime medicale.
13. Scheme de analiză structurală a termenilor compuși.
14. Fișe cu termeni compuși pentru analiza structurală.
15. Familii de termeni.
16. Serii terminologice.
17. Dublete greco-latine.
18. Integrame directe și inverse cu răspunsuri.
19. Scheme de comunicare situațională.
20. Articole de cultivare a LMȘ.
21. Recomandări metodice privind proiectarea, pregătirea, și antrenarea situației de comunicare.
22. Tehnica proiectării situațiilor comunicative.
23. Tipuri de situații comunicative.
24. Tehnica consilierii.
25. Modele de consiliere.
26. Procedee de formare a termenilor medicali.
27. Tehnica de perfecționare a vocabularului personal.
28. Tehnica definirii noțiunilor medicale.
29. Modele de definiții cu exemple.
30. Formarea pluralului termenilor cu exemple.
31. Texte științifice, administrative, de popularizare.

32. Tehnica dialogului.
33. Modele de dialoguri.
34. Tehnica interviului.
35. Modele de interviuri.
36. Formule.
37. Tehnica mnemonică (formule mnemotehnice).
38. Tabele recapitulative.
39. Fișe cu termeni definiți/explicați.
40. Formarea pluralului termenilor.
41. Forma hotărâtă a termenilor.
42. Exerciții de antrenare a utilizării accentului.
43. Semne, simboluri, unități de măsură.
44. Dicționar al greșelilor de LM.
45. Reguli de pronunție.
46. Exerciții de pronunție.

Misiunea cadrului didactic este:

- să organizeze procesul de formare prin ghidare și semighidare până la autonomia formativă;
- să ofere consultanță, explicare, argumentare, exemplificare;
- să ofere oportunități didactice variate și frecvente de aplicare, antrenarea a competențelor și abilităților verbal-comunicative;
- să propună metodologii și instrumente formative: metode, tehnici, procedee, principii, mijloace, ghiduri, recomandări, modele, specifice domeniului medical;
- să propună principii în baza cărora se vor realiza activitățile formative;
- să propună instrumente și criterii de evaluare/autoevaluare;
- să stimuleze prin modalități, metode și tehnici specifice menținerea interesului, dar și a interesului profesional al viitorilor specialiști medicali în vederea formării și cultivării limbajului medical elevat și cult, a competențelor de comunicare multiaspectuală și plurisituatională în domeniul medical actual.

Sugestii pentru medicii:

- să lucreze individual și continuu la toate disciplinele asupra vocabularului personal;
- să-și antreneze sistematic competențele verbal-comunicative;
- să abordeze o autoinstruire valorizată în baza unei autoanalize personale a competențelor comunicative;
- să-și cultive conștient și continuu capacități verbal-comunicative avansate.

În concluzie, studiile noastre au demonstrat că anume aceste modalități diversificate, sistematic aplicate în activitățile didactice și extradidactice, se încununază cu succes, produc efecte benefice vizibile în comportamentul verbal-comunicativ al studenților colegiului de medicină. Mai mult, medicii care în mod sistematic se ocupă de fortificarea propriului vocabular, depun eforturi susținute de a se exprima corect, fluent și cult reușesc calitativ mai bine la toate disciplinele. Este evident că un limbaj medical format adecvat impulsionează gândirea logică, care, la rândul ei, facilitează simțitor însușirea științelor medicale complexe.

Evaluările formative și cele sumative au scos în evidență o dinamică pozitivă și un progres cert la majoritatea medicinștilor privind formarea competențelor verbal-comunicative personale, îmbunătățirea capacităților de conlucrare și colaborare în echipele de instruire, în grup.

Bibliografie selectivă:

1. Eugenia Mincu, Larisa Lupu. *Mic dicționar de elemente terminologice. Ghid terminologic*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic "Medicina", 2009.
2. Ion Ovidiu Pânișoară. *Comunicare eficientă*. Iasi: Editura Polirom, 2006.
3. Alex Mucchielli. *Arta de a comunica. Metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare*. Iași: Editura Polirom, 2005.
4. Allan & Barbara Pease. *Abilități de comunicare*. București: Editura Curtea Veche, 2007.
5. Iuliana Popovici, Lăcrimioara Ochiuz, Dumitru Lupuleasa. *Terminologie medicală și farmaceutică*. Iași: Editura Polirom, 2007.
6. Maria Pruteanu. *Aplicarea procedeelelor eficiente de predare/învățare a limbajelor specializate*. În: *Terminologie și limbaje specializate*/Centrul Național de Terminologie. Chișinău, 2001.